

he mate rere kei reira e haere ki tetahi atu whare e nohongia ana e te tangata, ki tetahi atu takiwa ranei mehemea kaore he tiwhikete a tetahi takuta i a ia hei tohu kaore taua mate a ia.

51. Ki te mahia e etahi tangata, kaore nei ia i te mea tolutuhu na tetahi Takuta, Apina o te Tari Whakaora ranei, tetahi turoro no waho atu o tona ake whanau, ki te tuku ranei i nga tangata e pangia ana e te mate kia hui ki roto i tona whare, kia hui ranei ki tona kainga, ka ahei kia kifa kua takahi ia i te ture.

52. Kaua rawa he kahu he paraikete etahi atu taputapu ranei o roto o te whare e haria ketia ki waho o tetahi whare he miatē rere kei reira e i reira ranei, hei kakahu hei mahi ranei, kia tino otia ra ano aus mea katoa te rongoa e tetahi Neehi Maori, Kai-tirotiro Kainga, i raro ranei i nga tohotohu a tetahi takuta.

53. Ki te takahia e tetahi tangata tetahi o enei paero 47, 48, 49, me te 50 ka ahei kia whainatia ia kia utu i te moni kia kaua e neke atu i te rima pauna mo ia haranga; a ki te takahia ko te paero 51, kia kaua e neke atu te whaina i te rua tekau ma rima pauna.

H.—NGA TANGIHANGA, HUI, ME NGA WHAKAMINENGA.

54. Ma te Komiti ano o te marae, takiwa ranei he tangihanga he hui he whakaminenga ranei kei reira e tu ana e whakahaere nga tikanga katoa e pa ana ki te ora o taua tangihanga, hui whakaminenga ranei.

55. Ma te Komiti e mea kia whakaritea nga tikanga e pa ana ki nga whare runanga, ara kia whakapaia, kia whakawhiwhia kia te hara pai, kia araea hoki te noho apiaipi; kia whakapaia te marae me nga kauta, kia tika hoki te hara i nga paru me nga mea rukenga.

56. Ma te Komiti e whakaritee nga whare-paku e tika ana, he mea e tau ana ki te whakaaro o te Apihu Whakahaere i te Ora mo te Takiwa, o te Apihu Whakahaere i te Ora mo ngā Maori ranei, me wehe ke mo ngā taane, me wehe ke ano hoki mo ngā wahine; kia pai hoki te tiaki kia takoto ma tonu ana whare-paku.

57. Ma te Komiti e hanga he tikanga e kore ai e taka he mea kia kia roro ki nga wai inu me ngā wai kai.

58. Ma te Komiti e whakaritee he tikanga kia kore ai te wa e tu ana tetahi tangihanga, hui, whakaminenga ranei e neke noa atu i te wa e tika ana, kei whai huarahi e pa mai ai he mate kia te katoa.

59. Me kaua rawa e tukua e te Komiti nga tangata e pangia ana e tetahi mate taumaha kia takoto ana i roto i tetahi whare runanga, engari me kaha tona tohe kia haria ketia ki tetahi atu whare e tu motuhake ana, ki tetahi teneti ranei, a kia o ratou ake whare ano ranei.

60. Ki te paru ki te mimi ranei tetahi tangata i roto i tetahi kainga kaore ki tetahi wahi i ko ke atu o nga wahi kua whakaritea hei peratanga kua takahi ia i te ture, a, e ahei ana kia whainatia kia utu ia i te moni kia kaua e neke atu i te tekau hereni mo ia haranga.

61. Ka ahei kia whakaturia e te Komiti tetahi ropu whakahaere i te ora hei whakatutuki i nga tikanga o tenei tekiona. Ko nga moni e pau mo te whakahaerenga i nga mahi ka meingatia ma nōnō moni o te tangihanga, hui whakaminenga ranei e whakaea i runga i te tikanga kohikohi, i runga ranei i tetahi tikanga e whakaaroahe e te Komiti e tika ana.

62. Ki te mea kaore he Komiti i whakaturia hei whakahaere i te Ora mo tetahi kainga he tangihanga, hui whakaminenga ranei kei reira e tu ana, ma nōnō whanaunga tonu o te tūpapaku ma nōnō kaiwhakahaere ranei o te hui e whakatutuki nōnō tikanga o nōnō rarangi o tenei tekiona.

I.—NGA WAI.

63. Ma te Kaunihera e hanga nōnō paero e pa ana ki nōnō wai inu me ngā wai kai e tau ana ki nōnō ahuatanga o tona takiwa, i runga ano ia i ta te Apihu Whakahaere i te Ora e whakaae aiai.

64. Mehemea te wai mo tetahi whare noho no roto i te taika tauranga wai ua kia kotahi horoinga kia ma a roto o taua taika i te tau e i tangata noua taua whare a kai-noho ranei o taua whare kia maha atu ranei nōnō horoinga ara kei runga tonu i te ahuatanga te tikanga.

J.—NGA KAI-HOKO TAONGA.

65. Me pa enei tikanga e whai ake nei ki nōnō Inia, ki nōnō Ahiria, me era atu tangata harihari haere i te taonga hei hokohoko ki roto i nōnō kainga Maori o roto o te takiwa ara:—

- (1) Kia whiwhi rawa taua tangata ki te raihana a te Kaunihera ka ahei ai ki te hokohoko taonga i roto i nōnō kainga Maori o te takiwa.
- (2) Ko taua raihana me penei i te Ahua B, a ka whaimana mo te takiwa katoa o te Kaunihera a ko te utu mo taua raihana kia rau pauna.
- (3) Ka ahei te Tiamana, te Karaka ranei o te Kaunihera tetahi ranei o nōnō mema o te Kaunihera i whakamanaia e te Kaunihera hei pera ki te whakaputa i taua raihana.
- (4) Ko nōnō moni katoa e utua ana mo nōnō raihana me tuku ki te taro a te Kaunihera.

(5) Ki te pokanoa te tangata kaore ona raihana ki te hokohoko taonga i roto i nōnō pa Maori o te takiwa ka whiua ia ki te moni kia kaua e neke ake i te rima pauna.

Ka ahei te Tiamana, te Karaka ranei, tetahi mema ranei o te Kaunihera, te Tiamana ranei o te Komiti Marae o tetahi kainga, kei reira nei tetahi hui e tu ana, ki te whakaputa raihana ki tetahi tangata e hiahia ana ki te hokohoko taonga i taua hui, ko te utu mo tana raihana kia tekau hereni. Mo era atu ahua mahi hokohoko e rima hereni. Ko te mana o taua raihana mo te wa anake o taua hui, kaua e roa atu. Ki te hokohoko taonga tetahi tangata i taua hui, a kaore ona raihana penei, kaore ranei ona raihana i raro i tetahi atu o nōnō tikanga-whakahaere i runga ake nei, ka ahei kia whiua ia ki te moni kia kaua e neke atu i te rima pauna.

Whakahaere mo te Taha ki nga Pipi me era atu kai Pera o Te Moana.

66. (1) Kaua tetahi tangata e hari ki tetahi wahi he kainga Maori, he pa, he wahia kei runga e tu huihui ana etahi whare Maori kua whakaturia he Komiti Marae mo taua wahi, hei kai, i etahi pipi i erai kai-moana pera ranei no tetahi wahi kua araea taua wahi i raro i nōnō mana o tenei paero.

(2) Mehemea ki te whakaaro o tethai Apihu Takuta o te Ora, o tetahi Kai-tirotiro ranei o te Ora tera tetahi wahi kua kina, ka ekengia ranei e te kino i runga i te rukenga ki reira i etahi kina, i te hamutu rauia ka ahei ia ki te tohutohu ki te Kaunihera Maori kia araea taua wahi i raro i nōnō mana o tenei paero.

(3) Kei reira te Kaunihera Maori i ma runga atu i taua Tiamana whakahau ai i te Tiamana o te Komiti Marae kia whakapiria ki te whare runanga o taua marae ki tetahi atu wahi ranei e tika ana he puakapuka panuitanga whakaatu ko taua wahi kua araea i raro i nōnō ritenga o tenei paero.

(4) Ko te whakataunga he tika i whakaturia he panuitanga ki runga i te wahi kua huaina i mua ake nei he whakaatu tena kua rite katoa nōnō tikanga te whakahaere i raro i tenei paero whakaatu i te nui o taua wahi e araea ana i rero i tenei paero a i te wa e tu tonu ana taua panuitanga i reira he whakaatu tena kia te mau tonu taua araea.

(5) Ko tenei panuitanga ka taea te whakakore i raro ano i nōnō mana o tenei paero.

(6) Ki te takahia e tetahi tangata tenei paero ka ahei kia whiua ia kiutu i te moni kia kaua e neke atu i te £5.

Ko nōnō mana i raro i tenei paero he mana apiti atu ki, ehara i te mana tango i te turanga o, nōnō māna i whakawhiwhia e tetahi atu Ture.

K.—MO TE HAURANGI.

67. (1) Kaua he waipiro e tukua e haria mai, e inumia ranei ki roto ki tetahi pa, kainga Maori ranei i nōnō katoa.

(2) Mehemea i tu tetahi hui nui i runga i te karanga, me tau ki runga i te tangata, i nōnō tangata ranei nana te karanga, te whiu mehemea ia, ratou ranei ka tuku, ka mea ranei kia tukua he waipiro ki nōnō manuhiri ki te tangata whenua ranei, ki tetahi ki tetahi ranei o ratou, kia kaua e neke atu i te rima pauna.

(3) Ki te kīte tetahi tangata e haurangi kino ana i roto i tetahi kainga i tetahi hui Maori ranei, e ahei ana kia whiua ia ki te moni kia kaua e iti iho i te rima hereini kia kaua e neke atu i te kotahi pauna.

(4) Tera e mahi hara te tangata Maori, Pakeha ranei mehemea:—

(1) I a ia e haurangi ana, ka tomo ia ki roto i tetahi whare runanga, whare karakia, i tetahi atu whare ranei o te katoa i te kainga.

(2) Ka hari ia i te waipiro ki roto i tetahi kainga Maori.

(3) Ka inu ia, ka mea ranei kia inu tetahi atu tangata i te waipiro i roto i tetahi whare runanga, whare karakia, whare ranei o te Katoa.

A, ko taua tangata me whiu ki te moni kia kaua e iti iho i te rima hereini, kia kaua e neke atu i te kotahi pauna mo te hara tuatahi, a, kia kaua e neke atu i te rua pauna mo ia harangi i muri iho.

L.—TE KAI-TUPEKA.

68. Ka whai hara te tangata, ahakoa he Pakeha he Maori ranei, e hoko ana, e hoatu ana ranei i te hikareti, i te tupeka, i te torori ranei i te hikareti, i tetahi wahi ranei o te hikareti a e tika ana kia whiua ia ki te moni kia kaua e neke atu i te rima hereini mo te hara tuatahi, kia kaua e neke atu i te tekau hereni mo te hara tuarua, kia kaua e neke atu i te kotahi pauna mo te hara tuatoru, mo ia haranga ranei o muri iho.